

EESTI KUNSTIAKADEEMIA
Kunstikultuuri teaduskond
Muinsuskaitse ja restaureerimise osakond

Kaire Rjadnev-Meristo

ANNENHOF SUVEMÕIS
Kose tee 66, Tallinn, Harju maakond

Ajalooline ülevaade ja fassaadi värviuuringud.

2007/2008. õ-a. Arhitektuuri konserveerimise ja restaureerimise
täiendkoolituskursuse lõputöö

Tallinn 2008

Autorideklaratsioon

Kinnitan, et olen koostanud antud lõputöö iseseisvalt ning seda ei ole kellegi teise poolt varem kaitsmisele esitatud.

Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, olulised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on töös viidatud.

„ 11 ” mail 2008 a.

.....
(allkiri)

Töö vastab kehtivatele nõuetele ja lubatud kaitsmisele:

„ ” 200... a.

.....

Kaitstud hindele:

.....

„ ” 200... a.

.....

SISUKORD

Sissejuhatus_____	lk 2
Arhitektuuriajalooline väärtus _____	lk 3
Ajalugu_____	lk 3
Hoone arhitektuur_____	lk 11
Hinnang objekti muinsuskaitsele ja kultuuriloolisele väärtusele_____	lk 13
Hoone kirjeldus_____	lk 14
Hoone seisukorra ja konstruktsioonide kirjeldus_____	lk 14
Pildimaterjal_____	lk 23
2008 aasta aprillis teostatud välisviimistluskihtide uuringud_____	lk 24
Pildimaterjal 1997 aasta ehitustöödest_____	lk 26
Kokkuvõte_____	lk 28
Pildimaterjal 2008 aasta seisuga_____	lk 29
Kasutatud allikad_____	lk 33
Lisad_____	lk 35

**Kose tee 66, „Annenhof” suvemõisa peahoone.
Ajalooline ülevaade ja fassaadi värviuuringud.**

SISSEJUHATUS

Aadress :	Harjumaa, Tallinn, Kose tee 66
Kinnistu number :	3718 (vanemates kogudes 470)
Ehitusaasta :	1896
Suuremad remonttööd :	1997 AS Tallinna Restauraator
Omanik :	Ain Alvin

Tallinnas, Kose tee 66 asuv „Annenhof” suvemõis on oma romantilisele välimusele vaatamata jäänud teiste mõisaurimuste kõrval unustatud kaunitari seisukorda. Kindlasti on oma osa asjaolul, et päris täpselt on märkimata, kas tegemist on suvemõisa, suvevilla või suvilaga. Puitehitiste vastu on hakatud suuremat huvi tundma just viimastel aastatel, väärtustades algupärast materjalikäsitlust, kujundusvõtteid ning nende ajalugu. Kivist hoonete – mõisate ja linnamajade – tekkelugu on korduvalt põhjalikku käsitlust leidnud. Samas on puithoonetel olnud oma kindel koht meie ajaloos läbi aegade. Kahjuks on puidu ilmastikutundlik ja tulekartlik olemus röövinud meilt palju kauneid hooned. Seetõttu tuleb eriti väärtustada seda vähest, mis on tänaseni säilinud ning võimaluse korral fikseerida nii palju andmeid kui võimalik. Suvemõisad (-villad) moodustavad eraldi peatüki Eesti arhitektuuri ajaloos. 19 sajandi lõpu elustiil, mis tingis vajaduse väljuda linnast loodusesse, lõõgastuda perega kuurortides ja suvevillades kinkis meile arhitektuuripärandi, mis on võrdne kõikide teistega kui oma ajastu esindaja, oma aja laps.

„Annenhof” suvemõisa kohta on koostatud arhitektuuriajaloolised eritingimused (koostanud S. Lindmaa-Pihlak, AS Restauraatorprojekt, Tallinn 1997, Muinsuskaitse arhiiv A-3602), mis hoone ehitusaega ega tekkelugu eriti ei käsitle. Mõnedes dokumentides on ehitusajaks märgitud XX sajandi esimene aastakümme, märgitud on ka aastat 1915. Muinsuskaitseameti kodulehel on märgitud hoone valmimisajaks XIX sajandi lõpp, viidates stiilikriitilisele hindamisele ja täpsemalt aasta 1896 järeltulijate mälestustele toetudes. (www.muinas.ee).

1997 aastal korrastati suvemõis LVM Kinnisvara poolt koostatud restaureerimisprojekti alusel. Õnneks teostas ehitustöid piisavate kogemuste ja oskustega Tallinna Restauraator, mistõttu säilitati hoonel hulk originaaldetaile ning lagunevate elementide asemel valmistati originaalide järgi uued. Hoone kohta on koostatud välisviimistluse pass (*arhitekt A. Lepik, AS Tallinna Restauraator, Tallinn 1997.a.*).

Kõigele vaatamata puudub tänase päeva seisuga hoonel kokkuvõtlik ning dokumenteeritud ajalooline ülevaade. Remondi käigus eemaldati hoonel kõik vanad värvikihid ning kujundati uus värvilahendus. Enne värvikihtide eemaldamist sondaazhide aruannet ei koostatud või ei ole see säilinud. Arhitekt A. Lepik märgib välisviimistluse passis, et algset puitvoodrit on kaetud 4 erinevat tooni õlivärviga, millest vanim on ookertoonides.

Käesoleva töö eesmärgiks on koostada „Annenhof” suvemõisa ehitus- ja kasutusloo ajalooline ülevaade. Teostada värviuuringud ja fikseerida erinevad värvikihid. Dokumenteerida hoone välimus ja detailid 2008 aasta seisuga.

Arhitektuuriajalooline väärtus

„Annenhof” suvemõisa peahoone asub Kose tee 66, Tallinn, Harjumaa. Kultuuriministri määrusega nr. 55 (RTL 1997, 165/166, 935) 18. augustil 1997.a. tunnistatud arhitektuurimälestiseks. Mälestise registrinumbr 8763. Maakataster : 78402:208:0390.

Ajalugu

19. sajandil muutus Euroopas üha populaarsemaks suvitamine – reisimine ning kuurortides terviseparandamine. Tähtsaks peeti vaimu ja keha naudinguid – jalutuskäike, ratsaretki, suplusi, musitseerimist ja väikeste koduste teatritenduste korraldamist. Sellised elulaadi muutumised ja uued kombes ei jätnud puudutamata ka balti aadlit. Suvelosse looduskaunitesse kohtadesse hakkasid ehitama palju baltisakslased. Suvemõisad ei olnud orienteeritud mõisamajandusele, kohati puudus see taotlus sootuks. Tähtis oli kaunis ehitus- ja pargikunst ning loodus. (*Harjumaa muuseum*).

Annenhof suvemõisa rajaja **Erhard Dehio** (1855 – 1940) oli edukas baltisaksa äriettevõtja . Dehioide suguvõsa esimene esindaja Cristopher Dehio saabus Revalisse 1718 ja Niguliste kiriku raamatute järgi sai linnakodaniku õigused 6 oktoobril 1726.a. Tema järglased töötasid Revalis hõbesepadena, üks järeltulijatest (Erhard Dehio isa) – Julius Woldemar Dehio

(sündinud 1817) õppis Tartu Ülikoolis meditsiiniteadust. Noor Erhard Dehio kasvas ja õppis Revalis. Suved veedeti tavaliselt väljapool linna cottage's, kus lapsed õppisid tundma hobuseid ning ratsutama. Nende pere kasutuses oli omaaegse Eesti kubernerile Peter August Friedrich von Holstein-Beck'ile kuulunud ja seejärel Eestimaa Rüütelkonna valdusesse siirdunud Lagedi mõisa üks tiib. Pärast kooli lõpetamist töötas ja õppis noor Erhard pikka aega Saksamaal. (*Erhard Dehio „Lebensbild eines baltischen Hanseaten 1855-1940”*)

1894 juulis kihlus Erhard Dehio (pilt nr. 1) Anna Ploschkusega, Andreas Kochi (omaaegne Kose, Vão ja Nehatu mõisa omanik) lapselapsega, ning sama aasta septembris tähistati nende abielu pruudi ema Marie Knüpfferi „punases lossis” (tuntud ka Rotenburgi nime all, hoone aadressil Tõnismägi 10, Tallinn). Seejärel alustati Kose mõisa lähedusse suvemõisa rajamist. Kõik Kochi pere nooremad liikmed olid ehitanud oma peredele ruumikad suvemajad „Alt-Koschi” ümbruskonda, metsa ja Pirita jõe vahele. Dehioide maja kutsuti ehitama Mecklenburgist emigreerunud ehitusmeister Brenner, kes rajas suvemõisa koos aedniku ja kutsari maja ning tallidega. Uue maja hinnaks oli märgitud 5200 rubla. Kui maja tellija avaldas kahtlust nii väikese summa üle ja küsis, kas hoone

Pilt 1. Revali esimese gildi kaupmees Erhard Dehio 1989 aastal. *Tallinna Linnaarhiiv.*

ehitamiseks on kasutatud ikka parimat puitu, vastas talle ehitusmeister "Ainult parimat. Kehv puit kasutati su nõo Richard Mayeri keemiavabriku jaoks, määratud niikuinii maha põlema!" See morn ennustus läks täide, kuna vabriku panid 1905 aastal streikivad töömehed põlema. 1896 aastal sündis pere esimene poeg Helmut Dehio ja samaks aastaks valmis Kosel kaunis suvemõis, millele pandi Erhard Dehio armastatud abikaasa auks nimeks „Annenhof”. (*Helmut Dehio mälestused „Erinnerungen an Kosch”*)
Kohe pärast maja valmimist hakkas Erhard Dehio taotlema kruntrendilepingut Tallinna linnaga maa rentimiseks endise Vão mõisa aladelt. Maja koos abihoonetega on kantud 1896 aasta 25. jaanuaril valminud kaardile, mis lisati renditaotluse juurde. (Vt. Lisa 1.) (*Ajalooarhiiv*).

Pilt nr 2. Kose ja Vao mõisa maad enne 1917 aastat.
Halduspiiride kaardiserver <http://www.eha.ee/kupits/>

1898 aasta 31. jaanuaril õnnestus lõpuks sõlmida kruntrendileping endise Vao (Facht) mõisa maade (Pilt nr 2) rentimiseks, mis kuulusid nüüd Tallinna linnale (raele). Leping koostati algselt 1,0925 ha suuruse maatüki kasutamiseks. Järnevate aastate jooksul -1902, 1907 - ostis E. Dehio maad juurde, laiendades kinnistu piire kuni Warsaallika ojani.

(Ajalooarhiiv).

Maja, ümbritsetud männimetsadest, niitudest, jõest ja rannast, oli Dehio pere suveparadiisiks 22 aastat, kuni Eestist lahkumiseni. Igal aastal kolis kogu pere linnast Kosele „Annenhofi”, kus suvi algas Anna Dehio sünnipäevaga 6 juunil. Pere elas seal korrapäraselt juuni algusest kuni septembri lõpuni, nautides maaelu päris linna lähedal. Igal hommikul sõitis Erhard Dehio tööle oma linnakontorisse Vene tänaval ja saabus tagasi suvemõisa keskpäevaks.

Pilt nr 3. Aunt Polly „Annenhof” suvemõisa ees. Dehio eraarhiiv

Perekonnapeal oli kirk ratustamise vastu, mis sai alguse lapsepõlvest, viibides suviti vürst Holstein-Beckile kuuluvas Lagedi mõisas. Talle endale kuulus ratsahobune nimega „Old Fellow”. Aja jooksul laienes see kirk ka teistele pereliikmetele. Lisaks pereisa ratsudele ja kalessihobustele majutasid "Annenhofi" tallid peagi poni poistele ning lõpuks kokku 5 sõidu- ja kutsarihobust (Pilt nr. 3). Iga päev supeldi jões või veedeti rannas. Randa sõideti paadiga piki jõge. Jalutamine ja ratsaretked hobustel kuni Püha Brigitta kloostri varemeteni oli iga päeva tavaline osa. Elavat seltsielu arendati koos sugulaste ja sõpradega, kes elasid naabruskonna suveresidentsides. Dehio perel olid eriti lähendased suhted naabruses asuva suvemajaga

Friedheim (Rahukodu). Omanikuks Marie „Misi” Knüpffer (sündinud Koch), kes oli Erhard Dehio ämm. Pere poisid külastasid vanaema pidevalt. Tal oli hämmastav anne seltskonna lõbustamiseks ning suurepärane huumorimeel. Misi Knuepfferi maja oli tuntud keskus rõõmsale seltsielule, seal nauditi muusikat ja perenaine ise võttis tihti koha sisse klaveri ääres. Õhtuti süüdati tiibklaveril küünlad ning kogunes muusikapublik. Häälestati viiul ja tšello. Kui väljas langevad katusele vihmapiisad, siis algab saalis musitseerimine – mängiti Beethovenit, Schubertit ja Tšaikovskit.

Vastastikused külastused ei piirnenud ühe päevaga, vaid tihti jäädi ka üksteise poole ööbima. Soojad valged suveööd ahvatlesid paadireisidele koos piknikuga, mis tipnesid päikesetõusu imetlemisega. Kui saabusid septembrikuu külmad ööd ja koolid alustasid tööd, pakiti kogu elu-olu kokku ja koliti linna tagasi.

1910 lihavõttepühade ajal (23 aprillil) haigestus pr. Dehio ja suri 36-aastasena.

Baltisaksa kirjanik Else Hueck-Dehio (1897-1976) on kirjeldanud oma autobiograafiliste sugemetega romaanis „Kallis Renata – ühe nooruse lugu” (Tallinn, 2001) elu suviti sugulaste juures Tallinna lähedal. Ta meenutab ööviulite ja kollaste iiriste lõhna ning indiaanlasemänge pikakoivaliste gümnasistidega – tüüpilised koolipoisid! Kohvijoomised koos värskete

Pilt 4. Pulmaseltskond 1913 aastal pärast etendust maja ees. Teise korruse aknal Walter Dehio, tagumises reas keskel (tumedas kuues, habemega) „Annenhof” rajaja Erhard Dehio.

Dehioide eraarhiiv

ahjusoojade köömnepangale terrassil. Ronimine pangale, mida selles kandis kutsutakse „Lasnamäeks” ja imetletakse sealt rohelist kohisevaid männilatu, lahekäaru ja kauguses kerkiva Tallinna silueti torne. Raamatus on kirjeldatud autori esimest muljet onu Kosel asuvast suvemajast – „...Pruun, mitme katuseviilu ja verandaga maja oli üsna suur...”

Suvitamine Kosel jätkus kuni baltisakslaste jaoks traagiliste sündmusteni 1918 aastal, kuid mitte enam endiselt lusataka seltsieluga. Siiski korraldati tähtpäevade puhul suuremaid ettevõtmisi. Näiteks toimus 12. juulil 1913 aastal Ilse Dehio ja Waldemar Lammi pulmad. Sellel puhul kanti ette Schumanni klaveripalade tsükkel „Karneval”. Noored olid kostümeeritud – Colombina kostüümi kandis Lotte Knüppfer, Pierrot – Helmut Dehio, Arlekiin – Joachim Koch, Estrella – Frida Ploschkus ja Pantaloon – Walter Dehio. (Pilt nr. 4)

1917 aastal liitus Erhard Dehio teiste baltisakslaste aktiveerunud tegevusega. Saksa väed seisid Riia all ning kohalikud baltisakslased olid mures oma edasise saatuse pärast. Moodustati erinevaid komiteesid, mille tegevuses osales aktiivselt Dehio. 1918 aasta 28. märtsil toimival Maapäeval osales Erhard Dehio kui linnade esindaja - Tallinna linnaeapa (bürgermeister). (E. v. Dellingshauseni mälestused „Kodumaa teenistuses” Tallinn 1994).

Der Amtsvorsteher
Im Auftrage
180.

Wabariigi
Konsulaadile
Saksamaal

25 Berlin

Erhard Dehio

Mina, allkirjutanud,
palun sellega mind Eesti Wabariigi kodakondsusse vastu võtta ja minule Eesti väljamaa passi anda.
Oma isiku kohta teatan siinkohal järgmist:

Perekonnanimi Dehio
Eesnimi Erhard
Sündimise-koht Tallin
-aeg 16.28. Januar 1855
Nimekirjas olen kodumaal Olai Kirik
Asun alaliselt Tallinnas
Elukutse Seerimees
Rahvus Sakslane
Kodumaalt olen ära December 1918
Tahan minna
Passi palun 1 aasta -kuu-peale välja anda
Elan praegu Danzig - Oliva, Jahnstrasse 16
Minu riigikodakondsust tõendavad dokumendid, nimelt:
1. Wenne Regi wäljamaa pass 1. 03. 1888
2. Tallina wäljamaa pass 1817 Nr. 14

Pilt nr. 5. Erhard Dehio taotlus Eesti Vabariigi kodakondsuse saavutamiseks. 1921 .a Riigiarhiiv

Linnaeapa ametikohale jäi Erhard Dehio kuni 1918 aasta novembrini, mil lahkus koos perega Eestist. Sõideti Riia kaudu Saksamaale, kus seati end sisse Lübeckis. 1921 aasta augustis hakkas Erhard Dehio taotlema Eesti kodakondsust (pilt nr. 5). Enne vastuse koostamist laseb Tallinna Linnavalitsus Politseivalitsusel teateid koguda ning uurida E. Dehio meelsuse ja tegevuse kohta. Kirjeldus on pahatahtlik, põhilisteks probleemideks uuritava saksameelsus ning sugulaste kõrged ametikohad Saksamaal. Eesti Konsulaadi vastus taotlejale oli negatiivne, tuues põhjuseks

kodakondsus- ja tempelmarkide eest tasumata raha. Selleks ajaks olid Eesti Vabariigi poolt konfiskeeritud nii Erhard Dehirole kuuluvad kontoriruumid Vene tänaval kui ka korter hoones Tõnismägi 10. 1925 a 8. juunil toimunud Dehio voliniku Gustav Weberi ülekuulamisprotokollides on mainitud, et Dehiodel on maja Kosel. *(Riigiarhiiv)*

1928 aastal jagatakse krunt neljaks osaks. Kahe osa ajalugu ei ole võimalik jälgida, kuid müüakse majaga krunt ning sellega külgnev maa-ala. Ilmselt on Dehio pere lõplikult loobunud plaanist Eestimaale tagasi tulla. Ilma hoonestuseta maa-ala suurus on 0,53 ha ja kinnistu numbriks jääb 470. Ostu-müügi leping sõlmitakse 1928 aasta 22. mail Anna Tesloniga.

Hoonega krundiosa saab uue kinnistu numbri 3718(Lisa nr. 3) ja selle ostab proua Martha Rogenhagen 14 000 krooni eest. Leping sõlmitakse 14. augustil 1928 aastal. *(Ajalooarhiiv)* Proua Martha Rogenhagen ei naudi äsjaostetud maja just kaua. Ajad on ärevad ning juba 1939 aastal müüb ta selle 18 000 krooni eest edasi pianist Dagmar Kokkerile, keda hiljem tuntakse kui „erakordse temperamendi ja sarmiga väliseesti pianisti” *(Sirp, 10.03.2000)* ja Eerik (Erich) Kokkerile. Leping sõlmitakse 28. oktoobril ning seejärel lahkub proua Martha Eestist. *(Riigiarhiiv)*. Peatselt lahkuvad ka Dagmar ja Eerik Kokker.

Sõja ajal ei ole maja saatusest palju teada. Ilmselt ei saanud ta palju kannatada, sest sõjajärgne inventeerimisakt andis üpris hea hinnangu.

Sõjajärgne aeg. 19.02.1946.a. ENSV Rahvakomissaride Nõukogu korralduse nr 116-K alusel kohustatakse Tallinna Linna Täitevkomitee (sm. Hendrikson) vastu võtma sõjaväeosade poolt Kosel vabastatavad suvilad ja anda need organisatsioonide bilanssi kuni 20.02.1946.a. Suvilate taastamise ja remondi lõpetamise tähtjaks määratakse 1. Juuni 1946.a. Alla kirjutanud A.Veimer, Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu esimees. Dokumendile on käsitsi juurde kirjutatud „**Kätte saadud 20.02.1946.a. kell 17.50” Suvilad vastu võetud 5.03.1946.a. Hotel „Trust” küest.** *(Tallinna Linnaarhiiv)*

25.04.1947.a. ENSV Kohaliku Tööstuse ministri käskkiri nr. 123 alusel remonditakse hoone (uueks tähtjaks määratud 25.05.1947.a.) pioneerilaagri korraldamiseks tekstiiliala töötajate lastele. Suvila kirjeldus – ühekordne puust ehitis ühes puust mansardkorraga. Esimesel korrusel 5 tuba ja 2 kööki, mansardkorral 4 tuba. Nõuab sanitaarremonti. Hoone püstitamise aeg 1899 aasta. *(Tallinna Linnaarhiiv)*

17.03.1951.a. teatab Eesti NSV Tekstiilitööstuse Ametiühingu Vabariiklik komitee, et Kose tee 32(66) on antud kasutada suvekuudel pioneerilaagri organiseerimiseks. 01.12.1951.a. koostatud hindamisakti kohaselt on majas elekter ja raadio. Sellest ajast pärinevad ka esimesed joonised maja kohta (Lisa nr. 4, 5, 6). Hindamisakti koostamise ajal oli kasutajaks Marssal Govorovi nimeline sanatoorne metsakool. Hoone seisukord on hinnatud järgmiselt :

hooneosa	kirjeldus	Seisukord
Vundament (alus)	materjal paas, sokkel krohvimata	Rahuldav
Välissein	Rõhtpalksein	Rahuldav
Seinte väliskate	voodrilaud, õlivärv	Vaevalt rahuldav
Seinte sisekate	Papp, tapeet	Mitterahuldav
Katus	sindel	Mitterahuldav
Laed	Laelauad, liimvärv	Rahuldav
Põrandakate	Lauad, õlivärv	Rahuldav
Vaheseinad	Puit	Rahuldav
Aken	Okaspuit, lahtikäiv, lihtsulust, õlivärv	Mitterahuldav
Uksed	Okaspuit, lahtikäiv, lihtsulust, õlivärv	Mitterahuldav
Kütteseade (ahi)	Plekk-kestas 40%	Mitterahuldav
	Lihtpottidest 30%	Mitterahuldav
	Glasuuritud pott 30%	Mitterahuldav
Välistrepp	Paas	Mitterahuldav
Korsten	Tellis	Mitterahuldav

Allikas Tallinna Linnaarhiiv

18.06.1953.a. anti vabriku „Punane Koit”bilanssi. Makstud 1335 rubla. *Tallinna Linnaarhiiv*
Seejärel oli maja pikka aega Majandusministeeriumi halduses olev vara. Suviti korraldati seal laagreid, nagu endiste „pikakoivaliste gümnasistide” päevil mängisid lapsed metsas indiaanlasi. Vahepeal oli kasutusel elamuna - hoone jagati korteriteks (Pilt nr. 6). Kasutajate

Pilt nr. 6. Maja kasutusel korteritena. Hoone fassaad värvitud roheliseks uuringute järgi teine värvikiht). *Omaniku eraarhiiv*

mälestuste kohaselt korraldasid seal filmivõtted Tallinnfilm ja Mosfilm. Viimase nõudmisel värviti maja fassaadi korduvalt, vastavalt režissööri soovile. 1965 aastal antakse hoone üle Riigiettevõttele Liviko.

Tallinna Linnaarhiiv

19.12.1995.a. Talinna Linnavalitsuse korraldus nr. 3533-K alusel tagastatakse

õigusvastaselt võõrandatud vara Dagmar ja Eerik Kokkeri pojale Tõnu Kokkerile (elukoht 7060 Chester Avenue, Montreal, Quebec H4V 1L2 Kanada) - Kose tee 66, Vao mõisast eraldatud maatükk nr 2, endisel kinnistul 3718. Vara nimetus - puidust suvila hoone algmaksumusega 109 490 kr, jääkväärtus 13 844 kr. Volituse alusel võttis hoone vastu pr. Helle Mölder 11.01.1996.a.

Lisaksin lõppu väljavõtte Dagmar ja Eerik Kokkeri pojapoja Steve Kokkeri kirjast:

Täna lõpeb arvatavasti protsess, mis sai alguse palju aastaid tagasi minu vanavanemate väikeses sinises köögis Montrealis. Olin umbes 8-aastane, kui Dagmar ja Eerik tõid esimest korda välja oma fotoalbumi, et näidata mulle nende armastatud Eestist. Nad näitaisid üht mustvalget hetkevõtet majast mändide keskel. „See,” ütlesid nad „oli meie maja, mis võeti meilt ära. Sina lähed ühel päeval seda tagasi saama.” Nad jutustasid mulle sageli oma elust kodumaal ja sellest väga erilisest majast Kose teel.Aga kui ma esmakordselt aastal 1992 Eestit külastasin, võtsin vana foto kaasa ja jalutasin Kose teele, hinges suur ärevus, kuni leidsin maja üles. See võttis palju aastaid, kuid ma sain ta lõpuks tagasi, tänu oma sõbranna Hellele. Kahjuks pidin asjaolude sunnil maja ära müüma ja loodan et mu vanavanemad mõistavad mind ja andestavad mulle. Uued omanikud on teinud maja ilusamaks, kui see kunagi varem on olnud ning toonud elu tagasi kohtadesse, kus mu isa kunagi liivakastis mängis ja vanavanemad elasid ning kontserte andsid....

Pilt nr. 7. "Annenhof" aastal 2008. Autor K:Rjadnev-Meristo

Hoone arhitektuur.

Suvmõisaks ehitatud „Annenhof” on rajatud XIX sajandil moestiilina levinud „Šveitsi stiilis”. See oli niivõrd puumaterjalikeskne, et mõnel poolt hakatigi nimetama „puu-ehituse stiiliks” (Holzbaustil). Stiil levis näidisalbumitega Euroopa arhitektuuriväljaannete kaudu.

Paljudel Eestisse ehitatud hoonete puitpitsdekooril on ilmne vene-pärane mõju. See ei esinenud alati küll nii rikkalikul kujul kui Moskvas (pilt nr 8) või Narva-Jõesuu suvituskurorti ehitatud vene kaupmeeste villadel, kuid ühendas täiesti ootamatult erinevaid hooneid.

Pilt nr 8. E.A.Khrushcheva maja 3-ndal Meshchanskajal, 19 saj. lõpp. Arhitekt V. Karpov, albumist „Moscow. Architectural monuments of the 1830-1910's” Moskva 1977. E. Kiritchenko.

Pilt nr.9. Kõltu mõis. Vasakpoolse viilu puitpitsmuster identne „Annenhof”i parema tiiva otsaviilu puitpitsmustriga. Foto J.Vali kogust 1910.

„Annenhof” suvmõisal on puitpitsdetailide osas äratuntav sarnasus Laulas-maal asuva Kõltu mõisaga (pilt nr 9). Neil on ühel viilul identne puitpitsdekoor (pilt nr 10), kõrged telkkatused ning puidust nurgakvaadrid. Ei saa välistada ka sama

Pilt nr. 10. Annenhofi parema tiiva otsaviilu puitpitsdekoor, identne Kõltsu mõisa dekooriga. Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

arhitekti või ehitusmeistri kasutamist. (*Muinsuskaitseameti kodulehelt www.muinas.ee*)
Mõlemad hooned ehitati väikese ajavahemiku jooksul 19 sajandi lõpul – Kõltsu mõis 1891 (*Andres Hein „Eesti Mõisaarhitektuur Historitsismist juugendini” Tallinn 2003*) ja Annenhof 1896 aastal (*Ajalooarhiiv*).

Stiili põhielemendiks oli suur tirooli ja baieri mägimajadelt laenatud tugevalt esile ulatuv katus dekoratiivse konsoolsimsiga, rikkalik puitdekoor viilude, akende sandrike ja uksefrontoonide, rõdude jms elementide kujunduses. Eri tüüpide saagide kasutuselevõtuga hakkas ulatuslikult levima saelõikeornament, mida rakendati ohtralt viiluväljadel ja rippkarniisidel, sarikaotste, palkonipiirete, balustraadide, verandapostide, akende ja uste piirlaudade jms kaunistustes. Puidustiili ideeliseks taotluseks oli puidust lähtuvalt uue stiili tekitamine. Ilmekalt väljendus materjalikesksus just saelõikeornamendis, mida poleks kuigi hõlbus olnud kivis teostada. 19 sajandi teise poole puitehitiste „üle-puistamine” ohtra saelõikeornamendiga oli otsekui puitarhitektuuri stiililise sõltumatus demonratsioon. Šveitsi stiil levis laialdaselt 19. sajandil massiliselt Euroopas tärnanud kuurortide supelasutuste ja suvilate arhitektuuris. Kuursaalid kui väljapaistvad puitehitised avaldasid omakorda stiililoovat mõju kohalikule suvilaarhitektuurile, seda juba samade meistrite

puutöökogemuste ning vormivõtete kaudu. Reeglina olid need sõrestikkonstruktsioonis plankudega üle löödud kerged ehitised, mis töötasid ainult suviti ja ega pidanud sooja. (*Karin Hallas „Puitarhitektuur stiiliajaloo kandjana” Tallinn 1999, Eesti Puitarhitektuur.*)

Pilt nr. 11. Element sissepääsu ees asuvalt portikuselt. Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

Hinnang objekti muinsuskaitsele ja kultuuriloolisele väärtusele

Hoone muinsuskaitsele väärtus on märkimisväärne, lähtudes puidust suvemõisate kiirest hävingust viimastel aastatel ning tervikliku ja algsel kujul säilinud hoonete vähest arvu.

Saelõiketehnikas (Pilt nr. 11, 12) teostatud erineva kujundusega puitpitsmustrid on hästi säilinud ja nende hulgas on enamus originaalid. Hoone on ilusate proportsioonidega, hästi säilinud ja hooldatud. Värvilahendus ei ole küll ajastutruu – „Šveitsi stiili” puhul kasutati fassaadidel tumedamaid toone, mida kinnitab ka foto 1913 aastast – kuid on leebe ja sobib hästi ümbritsevasse loodusesse. Endisel Kose mõisa alal paiknes sajandi alguses suur hulk suvemõisaid ja –villasid, mis sälinuna oleks võinud moodustada tähelepanuväärse terviku. Kahjuks on suurem osa neist hävinenud ning ümbruskond tihedalt eramuid täis ehitatud. Õnneks ei ole antud juhul uusehitised tunginud liiga sügavale krundi sügavusse. Teatud mõttes häirib silma kahekorruseline ridamaja, mis lõikab järsult läbi ühe krundi nurga, kuid see on rajatud hoonest piisavalt kaugemale.

Kultuuriajalooliselt on hoonel mitte väikesem väärtus kui arhitektuuriajalooliselt. Selle rajaja Erhard Dehio oli 1918 aastal märtsist novembrini Tallinna linnapea, juhtis osavalt Maapäeval debatti sakslaste ja eestlaste koostöö võimalustest, juhtides sakslaste tähelepanu eestlaste töökusele ja hoolsusele. Baltisakslaste arvamus eestlastest ei olnud just kõrge, neid peeti laiskadeks ja moraalituteks. Oma raamatus „Parunid, eestlased ja enamlased” (Tallinn, 1997) kirjeldab Carl Mothander värvikalt, kuidas igal hommikul tuli tööliste lakas magav ussipesa (naised-mehed segamini) lahti harutada ja tööle udjada. Maja elanikega olid tihedates kontaktides Eesti Rüütelkonna liikmed, paljud Eestimaa baltisaksa ajaloo tuntud isikud. Hoone viimane omanik enne II Maailmasõda **Dagmar Kokker** oli tunnustatud pianst ja konservatooriumi õppejõud.

Pilt nr. 12. Saelõikeornamendiga kaunistatud portikus Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

Hoone kirjeldus

Annenhof suvemõis on ühekorruseline kõrge sindelkatusega kaetud puithoone (Pilt nr. 43, 44, 45, 46). Teine korrus oli algselt välja ehitatud ainult kõrgemate viilualuste osas. Hiljem, arvatavasti 1947 aastal toimunud remondi käigus, kui hoonesse rajati puhkelaager, ehitati välja kogu katusealune osa. Esimesel korrusel asusid ruumikad saalid, millest pääses laiade kahepoolsete uste kaudu terrassile (Pilt nr. 44) ning hoone parempoolses tiivas klaasidega kaetud veranda (Pilt nr 45). Hoone vasakpoolses tiivas paiknesid aastaringselt majas viibiva teenija ruumid koos köögiga.

Peassissepääsu kõrvalt viib kauni saelõiketehnikaga kujundatud piirdega trepp teisele korrusele (Pilt nr. 47,48). Seal asusid avarad magamis- ja külalistetoad. Kahe toa otsaseinas paiknesid rõdud (Pilt nr. 27, 28, 30). Siseruumides on taastatud algne plaanilahendus, eemaldatud on ajutised vaheseinad ning veranda sulgenud laudis. Avatäited on säilitatud olemasoleval kujul, asendatud raskestikahjustatud või puuduvad ukсед. Sindlitest katust on korduvalt parandatud ja sindleid uuendatud (Pilt nr 6, 38, 41).

Hoone seisukorra ja konstruktsioonide kirjeldus

Vundament

Vundament ja sokkel laotud klombitud paekivist. Vahepeal krohvitud ja värvitud, kuid 1997 aasta remondi ajal eemaldati krohvi kiht ja paekivisokkel avati uuesti. Algselt on samast materjalist olnud ka välistrepid, kuid need on aja jooksul muutunud kasutamiskõlbmatuks. Uued välistrepid on ehitatud vanade eeskujul ning kaetud 2 sm paksuste hallist graniidist plaatidega. (Pilt nr.13)

Seisukord ja kahjustused :

klombitud paekivi seisukord hea. Hoone vasakpoolses tiivas (Pilt nr.13) tekkinud ilmastiku-tingimuste mõjul paekivi väliskihi niiskumise tõttu sammaldumine ja murenemine. Mördikiht pudeneb ning kukub vuukidest välja.

Tekkepõhjus : ümber maja rajatud ~80 sm laiune peenest

Pilt nr. 13. Hoone vasaku tiiva sokkel
Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

graniitkillustikust riba on aja jooksul sadevete poolt uhutud ning segunenud mulla, sambla-
tükide, männiokaste ja muu täidisega, mis kogub ja hoiab hästi niiskust.

Lahendus : asendada mulla, okaste ja liivaga segunenud kiht uue killustikust või kerg-
kruusast drenaazhikihiga. Taastada esialgne kalle 1:20, mis juhiks sadeveed majast eemale.
Parandada soklivuugid, täita kivide vahed uuesti mördiga. Lagunenud kivid asendada sama-
väärsetega. Logisevate kivide fikseerimiseks kiiluda pragudesse sobiva suurusega kivikilde.

Seinad.

Välisseinad.

Hoone seinakonstruktsiooni moodustab puitkarkass, mis on omavahel seotud diagonaalidega. Nii sise- kui väliskihis mitmekordne puitlaudis.

(Pilt nr. 14)

Seisukord ja kahjustused :

Seinte konstruktsioon on hästi säilinud ja kuiv. Välisseina konstruktsioonis näha kahjustusi vaid välisviimstlus).

Pilt nr. 14. Hoone vasak tiib. *Pildi autor K.Rjadnev-Meristo*

Siseseinad.

Sisemised puitsõrestikvaheseinad kaetud laudisega, krohvitud ning värvitud. Hilisemate aastate jooksul on kaetud siseseinad korduvalt saepuruplaatide, papi ja pabertapeediga. 1997 aastal toimunud ehitustööde käigus eemaldati hilisemad kerged vaheseinad, pinna kihistused ning ruumid said tagasi esialgse avaruse ja välimuse. Niisketes ruumides vooderdati seinad kipsplaadiga ning pärast vuukide kinnikatmist kaeti niiskustõkkevedelikuga, nurgad selleks ette nähtud nurgalindiga.

Seisukord ja kahjustused : Seinte konstruktsioon on hästi säilinud ja kuiv.

Katus.

Hoonel on järsu kaldega kolmekihiline sindelkatus (Pilt nr 17), neelud ja nurgad kaetud plekiga (Pilt nr 51). Katus on keeruka kujuga, palju on erinevate viilude lõikumisi (Pilt nr 53). Sarikate otsad kaunistatud sisselõigetega (Pilt nr 17). Katuse kandekonstruktsiooni moodustavad palkidest tahutud sarikad ristlõikega 20 x 20 sm, millele on kinnitatud roovid ning laudis (Pilt nr. 50). Katuslaed kaetud laia voodrilauaga. (Pilt nr.49)

Seisukord ja kahjustused :

Seestpoolt vaatlemisel katuse kandekonstruktsioon kuiv ja heas seisukorras. (Pilt nr. 49)

Väljaspoolt hindamisel tundus, et mõned katusesindlid on paisunud ja seetõttu tekitavad katusele kergeid kerkeid. (Pilt nr. 15)
Katust puhastatakse pidevalt samblast ja männiokastest. 2007 aastal eemaldati sammalt ja okkaid koguvad redelid katusele (Jäljed näha Pilt nr.16)

Kahjustuste kõrvaldamine :

Asendada pundunud osa uutega, jälgides, et asendatud osad oleksid võimalikult kõrgekvaliteedilisest puidust. Kaaluda võiks katuse

Pilt nr. 15. Kerkinud sindlid katusel. *Pildi autor K.Rjadnev-Meristo*

Pilt nr. 16. Vaade sindelkatusele. Tumedad jäljed on jäänud katusele eemaldatud redelist. *Pildi autor K.Rjadnev-Meristo*

Pilt nr. 17. Kolmekihiline sindelkatus ja sarikaots. *Pildi autor K.Rjadnev-Meristo*

katmist puutõrvaga, kaitseks liigse kuivamise ja samblike eest. Jätkata katuse korrapärast puhastamist männiokastest ja samblast.

Välisviimistlus.

Hoone välisseina on valmistatud puitkarkassist, mis on kaetud hõõveldatud laiadest laudadest välisvoodriga. Nurgad on kaunistatud kvaadritega (Pilt nr. 19). Viiluotsad kaunistatud saelõiketehnikas puitpitsiga (Pilt nr. 10, 11, 12). Tugeva aktsendi fassaadil moodustab rikkalik portikus (Pilt nr. 12). Hoone on korduvalt üle värvitud. 1997 aasta remondi käigus (Pilt nr. 40) eemaldati kõik värvikihid, nii et raske on määrata algset värvi. Siiski õnnestus uuringute käigus leida neli värvikihti, millest kõige alumine on pruun. Hoone värvipassi koostanud arhitekt A.Lepik märgib kõige alumise kihistuse tooniks ooker. Oma autobiograafilises romaanis maja kirjeldanud Else Hueck-Dehio märgib maja värviks pruuni.

Seisukord ja kahjustused :

Seinte konstruktsioon on hästi säilinud ja kuiv. Välislaudis on päikese käes pleekinud ning värv koorub, eriti lõunapoolne fassaad. Kohtades, kus laudisel on pahtlikiht liiga paks, on näha selle pudenemist. Hoone vasakus tiivas on tekkinud niiskuskahjustused.

Puitplankudest nurgakvaadrid on ilmastiku-tingimuste mõjul

kinnitustest lahti tulnud ning lauade ühenduskohas on laiad praod. (Pilt nr 19, 20) 45° nurga all liidetud nurgakvaadrid otstest lahti tulnud ning lagunened. Kuna treppide puhul on olemasolev konstruktsioon kaetud uue kattega, siis seetõttu on nende pind kõrgemal algsest trepi-pinnast (Pilt nr. 18).

Ühelt poolt toetub soklipealne laud treppide juures kivipinnale ning

Pilt nr. 18. Graniitplaadile toetuv soklilaud on tihedalt seotud laudvoodriga. Niiskuskahjustused liiguvad seina mööda ülespoole.
Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

Pilt nr. 19. varasemad 2-osalised ja hilisemad 3-osalised nurgakvaadrid. *Pildi autor K.Rjadnev-Meristo*

teiselt poolt on tihedalt seotud laudvoodriga.

Lahendus :

Soklilaud. Asendada soklilaud kvaliteetsest materjalist lauaga. Jätta laudvoodri ja soklilaua vahele 3-4 mm laiune õhkvahe. Leida lahendus treppide juures piisava õhkvahe jätmiseks soklilaua ja trepi kivist pealispinna vahel.

Näiteks valida tunduvalt õhem soklilaud, sest soklilaua tõstmine treppide juures tekitab ebasobiliku astmestiku. Jälgida, et soklilaua pealispinna kalle oleks vähemalt 15°.

Laudis ja nurgakvaadrid. Koorunud värv eemaldada. Kahjustatud puitlaudis proteesida või asendada sama profiili ja laiusega laudadega. Proteesimisel jälgida, et lõige oleks

diagonaalne, kalle seina väliskülje suunas. 1997 aastal paigaldatud nurgakvaadrite puhul (need on valmistatud kitsamatest laudadest ja on selgelt eristatavad oma kolmese jaotuse poolest säilinud kvaadritest, mis koosnevad kahest lauast) asendada lagunenenud nurgakvaadrid, kasutades kvaliteetset puitu ja laiemat lauda. Vanade kvaadrite puhul lagunenenud kohad proteesida. Laudade liitekohad kittida linaõlikitiga. Samuti võib väikesemaid pragusid ja lõhesid parandada linõlikitiga. Kititav pind peab olema eelnevalt krunditud. Suuremate pragude puhul tihendada need õiges mõõdus pilbastega. Kõigepealt täita pragu pooles ulatuses kitiga ning seejärel suruda pilbas prakku. Ülearune kitt eemaldada ning pilbas naelutada, kasutades peeneid naelu.

Puhastatud või uued pinnad katta koheselt ilmastikukaitsega. Kasutada sama kruntimis- ja viimistlusmaterjale, mida on kasutatud varasematel puhkudel. Pinna esmane kaitse teostada fungitsiide sisaldava värvitu puidukaitsekrundiga ES Sadolin Pinotex Base. Seejärel värvida vastavalt hoone värvilahendusele naturaalse linaõlivärvidega Tikkurila LIN.

Pilt nr. 20. Lagunenud nurgakvaadrid.
Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

Põrandad ja vahelaed.

Põrandate ja vahelagede talad kuivad ja heas korras. Põrand ei nõtku ega vaju. Esimese korruse sissepääsu juures ja köögis kaetud kiviplaatidega, tubades parkett. Teisel korrusel tubades laiad põrandalauad, niisketes ruumides keraamiline plaat.

Seisukord ja kahjustused :

põrandate ja vahelagede seisukord hea. Kahjustused puuduvad.

Avatäited. Aknad ja uksed.

Luugid.

Aknad. Luugid.

Akende jaotus on kolmeosaline, konstruktsioon sale ja piida raamistuseks laiad lauad, millel sisselõiked 45 kraadise nurga all.

(Pilt nr 21) Esimese korruse aknad on varustatud väljapoole avanevate puidust aknaluukidega. Suuremate aknaavade kohale ehitatud sindlitega kaetud karniisid (Pilt nr. 26).

Aiapoolsete avarate akende ülaosa kaunistatud rombiline jaotusega (Pilt nr. 25).

Aknaraamide nurgas lihtsa kujuga nurgikud (Pilt nr. 34).

Kõikidel akendel pronksivärvi algupärased hinged, sulused või nende järgi tehtud koopiad. (Pilt nr. 31, 33)

Seisukord ja kahjustused : on

aknad ja luugid keskmises korras. Raamid on õhukesed ning klaasid kinnitatud puitliistuga. Mõnedel akendel on vana piida ja uue raami vahel näha suuri pilusid (Pilt nr. 22).

Pilt nr. 21. Hoone kolmeosaline aken
Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

Pilt nr. 22. Pilu akna ja raami vahel
Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

Lõunapoolsetel akendel ja luukidel värv koorub ja pudeneb. (Pilt nr. 23, 24)

Kahjustuste kõrvaldamine :

puhastada aknad ja luugid koorunud värvist. Katta linaõlivärviga, kasutades välisviimistluse passis määratud toone.

Uksed.

Välisuksed on valgmikuga

tahveluksed, säilitatud algsed hinged ja käepidemed. Kõikidele ustele on lisatud tänapäevased lukud (Pilt nr. 32)

Seisukord ja kahjustused :

sarnaselt akendele koorub ustel värv. Suurem osa põhjustatud ilmastikutingimustest, osadel välisustel mehaanilised kahjustused, mis on põhjustatud pere lemmiku – iiri hundikoera läbematust soovist tuppa pääseda.

Pilt nr. 23. Aknaraamilt kooruv värv
Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

Pilt nr. 24. Aknaraamilt kooruv värv
Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

Pilt nr. 25. Aiapoolsete avarate akende ülaosa kaunistatud rombiline jaotusega. *Pildi autor K.Rjadnev-Meristo*

Kahjustuste kõrvaldamine : puhastada uksed koorunud värvist. Mehaanilised kahjustused lihvida kergelt üle. Kui need ulatuvad liiga sügavale, siis asendada kahjustatud osad. Katta linaõlivärviga, kasutades välis-viimistluse passis määratud toone.

Rõdud.

Kahte teise korruse toa juurde kuuluvad rõdud – hoone pealteljel asuv konsoolrõdu (Pilt nr.27, 28) ja veranda plekk-katusele toetuv rõdu (Pilt nr.29, 30). Rõdude piirded kaunistatud saelõikes mustri- ja muustriga, mis kordab portikuses kasutatud elemente. Konsoolrõdu tugipostide otsad on kujundatud sarnaselt sarikaotstele (Pilt nr. 17, 27, 28). Kuna rõdu puitosad (Pilt nr 28, 36, 38) olid tugevasti kahjustunud, siis asendati need 1997 aastal originaalide järgi valmistatud koopiatega.

Seisukord ja kahjustused : mõlema rõdu puitlaudisega põrandad on kahjustatud niiskusest ja hallitavad, viimane on edasi kandunud piiretele. Põrandal puudub kalle, laudis on paigutatud liiga tihedalt üksteise vastu. Kalle on küll antud alus-põrandale, kuid puudub võimalus vee otseseks juhtimiseks rõdult. Vihma-vesi suunatakse külgedele, kuid kalle on tehtud ainult ühes suunas. Suuremate sadude ajal koguneb vesi aluspõrandale rõdu esikülje seina taha ja

Pilt nr. 28. Konsoolrõdu küljelt. Näha on sarikaotstega sarnased talaotsad ning saelõiketehnikas kaunistused.
Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

Pilt nr. 26. Sindelkattega karniis akna kohal.
Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

Pilt nr. 27. Konsoolrõdu hoiab seda niiskena.
Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

Sadeveed kogunevad põrandale, seal puudub korralik äravool.

Kahjustuste kõrvaldamine : vahetada välja niiskusest kahjustatud osad. Jätta vahed rõdu põrandalaudadele ning horisontaal- ja vertikaal-pindade kokkupuutekohadele. Töötada põhjalikult läbi vajalikud kalded ja analüüsida nende efektiivsust.

Määrata põranda kalde suunad ning valmsitada uus rõdu aluspõrand koos kattega. Piirded puhastada hallitusest. Vajadusel valmistada uued piirded. Puhastatud või uued pinnad katta koheselt ilmastikukaitsega. Kasutada sama kruntimis- ja viimistlusmaterjale, mida on kasutatud varasematel puhkudel. Pinna esmane kaitse teostada fungitsiide sisaldava värvitu puidukaitsekrundiga ES Sadolin Pinotex Base. Seejärel värvida vastavalt hoone värvilahendusele naturaalse linaõlivärvidega Tikkurila LIN.

Pilt nr. 29. Niiskuskahjustused ja värvi koorumine piiretel.
Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

Pilt nr. 30. Niiskuskahjustused ja värvi koorumine piiretel.
Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

Pilt nr. 31. Akende sulused
Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

Pilt nr. 32. Uste sulused
Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

Pilt nr. 33. Luugi hing
Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

Pilt nr. 34. Akna nurgik
Pildi autor K.Rjadnev-Meristo

2008 aasta aprillis teostatud välisviimistluskihtide uuringud:

Uuringud on teostatud kihtide avamise teel mehaaniliselt (skalpell) ning vaatluse teel. Abiks on olemasolev pildimaterjal, mille järgi pole küll võimalik täpselt värvitoone määrata, kuid võib näha üldist lahendust.

Informatsiooni on jäänud järele minimaalselt, leitud värvipinnad on kõik olnud väga väikesed ning asetsevad erinevates kohtades. Seetõttu ei ole võimalik erineva ajastu pindasid puhastada välja järjestikku üksteise kõrval asetsevate ribadena.

Uuringu teostaja: Kaire Rjadnev-Meristo	Kuupäev 2.05.2008	
Objekt : „Annenhof” suvemõis	Ruum / hoone osa : Läänepoolne fassaad	
Objekti valmimisaeg 1896. aasta		
Suuremad remondid/muudatused korduvad ülevärvimised remont aastal 1997	Uuringu asukoht laudis hoone läänepoolsel fassaadil	
Märkused 	1	
	2	
	3	
	4	
Uuringu asukoht Värvid on reastatud, alustades vanimast kihist		

Uuringu teostaja: Kaire Rjadnev-Meristo	Kuupäev 2.05.2008
Objekt : „Annenhof” suvemõis	Ruum / hoone osa : Läänepoolne fassaad
Objekti valmimisaeg 1896. aasta	Uuringu asukoht nurgakvaader hoone läänepoolsel fassaadil
Suuremad remondid/muudatused korduvad ülevärvimised remont aastal 1997	
Märkused 	1
	2
	3
	4
Uuringu asukoht Värvid on reastatud, alustades vanimast kihist	5
	6

Esimene kiht –Vastavalt värviuuringutele selgus, et hoone värvitoon on pruun. Toetudes 1913 aasta fotole (Pilt nr. 4) või järeldada, et nurgakvaadrid on tumedamad, luukide raampuu sama tumedusega, tahvlid laudisest tunduvalt heledamad. Otsaviilude puitpits sama tumedusega, mis laudis. Aknad kontrastselt heledad, võib oletada valget värvi. Uste heleduse-tumeduse või värvilahenduse osas informatsiooni ei ole.

Teine kiht –heledam roheline ja tumedam roheline. Piltidele toetudes (Pilt nr. 6, 40) võib arvata, et algselt oli kogu maja värvitud roheliseks, hiljem lisati tumedamad nurgakvaadrid, aknaraamid ja piidad.

Kolmas kiht – laudis helebeezh (Pilt nr. 35 kuni 41) Nurgakvaadrid, akende raamid ja piirdeliistud, uste piirdelauad ning rõdude piirded ja veranda puitkaunistused sinised.

Neljas kiht – laudis helebeezh. Nurgakvaadrid, akende raamid ja piirdeliistud, uste piirdelauad ning rõdude piirded ja veranda puitkaunistused tumesinised. (Pilt nr. 35 kuni 41)

Pilt nr. 35. Viimane värvilahendus
Pilt omaniku arhiivist, 1997

Pilt nr. 36. Laudise ja nrugakvaadrite puhastamine
Pilt omaniku arhiivist, 1997

Pilt nr. 37. Portikus ja ebasümmeetrilise
asetusega ukseava. *Pilt omaniku arhiivist, 1997*

Pilt nr. 38. Vaade aiapoolsele fassaadile ja kahjustatud
konsoolrõdule. *Pilt omaniku arhiivist, 1997*

Pilt nr. 39. Vaade läänepoolsele otsale
Pilt omaniku arhiivist, 1997

Pilt nr. 40. Värvikihtide eelmaldamine. Näha 4 erinevat kihistust. Pilt omaniku arhiivist, 1997

Pilt nr. 41. Laudadega suletud veranda.
Pilt omaniku arhiivist, 1997

Pilt nr. 42. Korrastamiseks ja puhastamiseks maha võetud puitpits. Pilt omaniku arhiivist, 1997

Kokkuvõte.

„Annenhof” suvemõisal täitus 112 aastat. Varasem dateering – hoone aastast 1915 - on saanud tänu perekonnapea mälestustes pillatud lausele „...Annenhof suvemõis jäi Dehiode suviseks paradiisiks 22 aastaks, kuni nende lahkumiseni 1918 aastal...” uue käsitluse.

Ajalooarhiivis esinevad dokumendid ja kirjavahetus kinnitavad, et 1896 aastal, kui esimese gildi kaupmees Erhard Dehio taotles linnalt maad rendile endise Vão mõisa aladelt, oli maja armastatud abikaasa auks juba valmis.

Vaatamata asjaolule, et tegemist on puithoonega, on selle üldine seisukord hea ja ta on tänase päeva seisuga heades kätes (Pilt nr 43, 44, 45, 46). Hoonet hooldatakse korralikult ning kõik edaspidised sammud kaalutakse põhjalikult ning hoone väärtusest tulenevalt. Kuna hoone kuulus pärast sõda erinevate ettevõtete (Punane Koit, Liviko) bilanssi ning on olnud kogu aeg kasutusel, siis hoiti enam-vähem korras ka maja põhikonstruktsioonid. Seetõttu ei ole tekkinud suuremaid niiskuskahjustusi, mis on puithoonete hävinemisel tulekahju kõrval üks olulisemad tegureid. Maja seisukorrast sõjajärgsetele aastatel annab ülevaate hoone ajaloo juures toodud ülevaade hoone seisukorra kohta aastast 1951. Hinnagule järgnes kiire nõue hoone korrastada, kuna sinna majutati puhkelaager. Tookord hävitati küll palju olulisi originaaldetaile, kuid säilitati hoone tervikuna.

Vastavalt restaureerimistehnoloogi H. Ilves 1997 aastal koostatud arvamusele („Villa Kose tee 66, Arhitektuur-ehituslik ja konstruktiivne osa”, Tellija LVM Kinnisvara, Tallinn 1997) on hoone puit tervikuna heas korras ja säilitanud algse mehhaanilise tugevuse. Samuti on pööningukorruse sarikapuit hästi säilinud ja biokahjustusteta. Sama olukord on säilinud tänase päevani. Seega olid hoone suuremad kahjustused teise korruse konsoolrõdu ja verandale toetuva rõdu osas. Need korduvad ka tänase päeva seisuga ning vajavad seetõttu põhjalikku uurimist ning analüüsi. Ülejäänud kahjustused on lokaalse iseloomuga ja kergemini likvideeritavad.

Uuringute tulemusena ei õnnestunud kahjuks tuvastada kogu hoone värvilahendust, kuna värvieemaldamine remondi käigus laudiselt ning nurgakvaadritelt oli liiga põhjalik ning luugid aja jooksul asendatud. Samuti ei õnnestunud täpsustada akende ja uste värvilahendust. Vaadeldes 1913 aastal tehtud fotot ja akende kontrastsust seinapinna ning luukidega võrreldes, võime üpris julgelt valge värvi juurde jääda. Loodame, et arhitektuuriajalooline uurimustöö avab meile kunagi võimalused toleaegete hoonete värvilahenduse määramiseks ning me saame taastada fassaadid sellisel kujul nagu need omas ajastus olid loodud.

Pilt nr. 43. Maja fassaad
Pildi autor Kaire Rjadnev-Meristo

Pilt nr. 44. Maja aiapoolne fassaad
Pildi autor Kaire Rjadnev-Meristo

Pilt nr. 45. Maja otsafassaad koos taastatud verandaga
Pildi autor Kaire Rjadnev-Meristo

Pilt nr. 46. Ilmastikutingimuste poolt enim kahjustatud fassaad
Pildi autor Kaire Rjadnev-Meristo

Pilt nr. 47. Kaunis saelõiketehikas treppiire. Astmelauad uued. *Pildi autor Kaire Rjadnev-Meristo*

Pilt nr. 48. Kaunis saelõiketehikas piire. *Pildi autor Kaire Rjadnev-Meristo*

Pilt nr. 49. Katuslae laudis. *Pildi autor Kaire Rjadnev-Meristo*

Pilt nr. 50. Katuse kandekonstruksioon *Pildi autor Kaire Rjadnev-Meristo*

Pilt nr. 51. Katuse neelukohad on lahendatud pleki abil. *Pildi autor Kaire Rjadnev-Meristo*

Pilt nr. 52. Korrastatud korstnapits. *Pildi autor Kaire Rjadnev-Meristo*

Pilt nr. 53. Kõrge katus on mitmeastmeline ja keerukas. *Pildi autor Kaire Rjadnev-Meristo*

Kasutatud allikad

Arhiivid

Tallinna Linnaarhiiv

Ajalooarhiiv

Riigiarhiiv

Muinsuskaitseameti arhiiv

Internetist

Muinsuskaitseameti kodulehekülg www.muinas.ee

Harjumaa muuseumi kodulehekülg www.muuseum.harju.ee

Halduspiiride kaardiserver www.eha.ee/kupits

Raamatud

„Eestimaa mõisad” Juhan Maiste, Tallinn, Kirjastus Kunst 1996

„Eesti Puitarhitektuur”, Tallinn, Eesti Arhitektuurimuuseumi väljaanne 1999

„Eesti Mõisaarhitektuur. Historitsismist juugendini.” Ants Hein, Tallinn, kirjastus Hattorpe 2003

„Baltisakslased Eestis ja Lätis” A.v.Taube & Erik Thomson, Tallinn 1996

„Parunid, eestlased ja enamlased” Carl Mothander, Tallinn, 1997

„Kodumaa teenistuses” E. v. Dellingshausen, Tallinn, kirjastus Olion 1994

„Kallis Renata – ühe nooruse lugu” Else Hueck-Dehio, Tallinn, 2001

„Erinnerungen an Kosch” Helmut Dehio mälestused 1984.a.

„Lebensbild eines baltischen Hanseaten 1855-1940”

Erhard Dehio mälestused, Heilbronn 1970

Projektid

„Kose tee 66 välisviimistluse pass.” arhitekt A. Lepik, AS Tallinna Restauraator, Tallinn 1997.a.).

„Villa Kose tee 66, Arhitektuur-ehituslik ja konstruktiivne osa”, LVM Kinnisvara, Tallinn 1997

Juhendid ja käsiraamatud

„Vana aken” Lea Täheväli-Stroh, Ajakirjade Kirjastus 2005

„Maja niiskus” Lea Täheväli-Stroh, Ajakirjade Kirjastus 2005

„Palkmajad” Tiit Masso, Tallinn 1991

„Puitmaja välislaudis. Tüübid ja parandamine” Muinsuskaitseamet

„Vundament ja sokkel” Muinsuskaitseamet

„Välisuks. Ajalugu, parandamine ja värvimine” Muinsuskaitseamet

„Puitkatus” Muinsuskaitseamet

„Hoonete värvimine. Ajalugu, värvitüübid ja ettevalmistustööd” Muinsuskaitseamet

„Linaõlivärvi kasutamine puitpindadel” Muinsuskaitseamet

„Viimistluskihtide uuringud ja aruande koostamise põhimõtted” Muinsuskaitseamet 2008

„Aknad, Ajalugu ja nõuanded parandamiseks” Rootsi Riigi Muinsuskaitseamet 1997

„Hoonete värvimine traditsiooniliste värvidega” Rootsi Riigi Muinsuskaitseamet 1997

Muud materjalid

2007/2008 õ/a Arhitektuuri konserveerimise ja restaureerimise täiendkoolituskursus.

Loengute materjalid

Lisad.

Lisa 1. Krundi plaan maarendi taotluse juurde. 1896 a. Ajalooarhiiv

Lisa 2. Lillep-Varsaallika kruntide tükeldamine plaan. 1914 a. Ajalooarhiiv

Lisa 3. Harju maakonnas, Nehatu vallas, Vão mõisa järelolevast Tallinna linna obroki maakohast „Annenhof” (kinnistu nr 470) lahutatud maatüki Nr. 2 Plaan 1928 a. Ajalooarhiiv

Lisa 4. Asendiskeem. 1951 a. Tallinna Linnaarhiiv

Lisa 5. Esimene korrus. Esivaade. 1951 a. Tallinna Linnaarhiiv

Lisa 6. Katusekorrus. Vaade Kose teelt. Lõige A-B. 1951 a. Tallinna Linnaarhiiv

Lisa 7. Tallinn, Pirita linnaosa, Kose tee 66. Krundi plaan. 1996 a. Tallinna Linnaarhiiv